

BOOKA.

Knjiga **132**

DAVID ALBAHARI
MIRJANA OGNJANOVIĆ
LAŽNE BAJKE

Copyright © David Albahari, Mirjana Ognjanović, 2020.
Copyright za ilustracije © Slavko Krunić, 2020.

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Kapetan Mišina 8
office@booka.in

www.booka.rs

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Borka Slepčević

DIZAJN KORICA I PRELOM

Monika Lang

ILUSTRACIJE

Slavko Krunić

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2020.

Objavljivanje ove knjige pomogli su

TRANOFERA
TRANSPORT & LOGISTICS

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez
pismene saglasnosti izdavača.

David Albahari
Mirjana Ognjanović
Slavko Krunić

Lažne bajke

Objašnjenje

Italijanski pisac Italo Kalvino ovako je objasnio ulogu koju bajke igraju u našim životima: „Priroda bajki je nomadska. Putuju kroz vreme i prostor, prevaljuju stoleća i kontinente, prolaze kroz društvene slojeve opisujući svaki put stazu uspona i sunovrata, kroz pripovedanje koje se obnavlja i neprestano preobražava slušaoca u naratora i obratno.“

Bajke su zaista u isto vreme stvarne i nestvarne. Započinju kao opis stvarnog događaja, ali s vremenom sve više postaju nalik izmišljenim zbivanjima u kojima se pojavljuju likovi iz sveta mašte i predanja. Stoga je čitalac bajki uvek suočen s dvostrukom mogućnošću tumačenja teksta. Mlađem čitaocu svakako će važnija biti nestvarna stvarnost bajke, dok će starijem i iskusnijem zanimljivija biti mogućnost tumačenja posredstvom stvarnosti u kojoj se nalazi.

Rukopis koji čitalac drži u rukama pronađen je slučajno u jednom metalnom ormanu u izdavačkoj kući „Einaudi“ u Torinu. Na fascikli – s vidljivim tragovima osušenog voska – u kojoj se rukopis nalazio, pisalo je: „Otpisane bajke“. Ništa nije kazivalo iz kog su rukopisa te bajke izdvojene, ali sudeći po kvalitetu i trošnosti papira, one su

po svoj prilici bile deo većeg rukopisa koji je možda Italo Kalvino svojevremeno priredio za svog izdavača. „Otpisanost“ ovih priča verovatno se odnosi na činjenicu da se one po temama, a još i više mestom zbivanja, bitno razlikuju od onih koje je Kalvino sakupio.

Ostaje otvoreno pitanje: da li je Italo Kalvino uopšte autor ili sakupljač bajki koje su pred vama, ili je možda reč o nekoj nomadskoj igri rečima čije nam značenje ostaje nejasno? Kalvino je maestralan pisac prepoznatljivog stila, a to se sigurno ne može reći za stil bajki u ovom izdanju. Zbog toga smo odlučili da konačni naslov knjige bude „Lažne bajke“.

„Nema jezika bez varke!“, napisao je uostalom sâm Italo Kalvino. To naslov naše zbirke čini još prikladnijim.

M. O.
D. A.

Knjiški Moljac

Posle dugog i okrepljujućeg sna, Roberto se probudio i počeo da se tegli kao mačak. Teglio se, teglio, a zapravo je pokušavao da se seti misli koja je počela da ga prati od časa kad je stupio u ovaj grad. A onda, dok se tuširao, ta misao se pojavila kao bled odsjaj naspram tame ispod njegovih kapaka: „Svi oni“, pomislio je, „imaju iste oči.“ I ne samo oči, shvatio je, već i način na koji ga gledaju: malo iskosa, poluokrenute glave, kao da su pokušavali da ga razaznaju između senki drhtavog lišća mladih breza. Isto je bilo sa vlastelinom kod kojeg se uputio odmah posle doručka. Vlastelin je prethodnog meseca u prestoničkim novinama objavio oglas u kojem je tražio kućnog učitelja za svoju decu. Takvi oglasi nisu bili retkost i ničeg neobičnog u tome ne bi bilo da u njemu nije postojala stavka kojom se od učitelja nije očekivalo da vlastelinovu decu samo podučava nego i da ih odvikne od preteranog čitanja, „od kojeg“, pisalo je u oglasu, „nema nikakve koristi, već pogubno utiče na kvalitet vida, krivi kičmu i uopšte deluje negativno na čovekov mentalni sklop“. Bio je to izazov kojem Roberto nije mogao da odoli. Naime, ljudi obično nisu štedeli da bi im deca počela da čitaju, a osoba koja je dala oglas nudila je pozamašnu svotu za nešto sasvim suprotno, nešto o čemu Roberto do tada nije ništa čuo.

Seo je, napisao molbu i poslao je na navedenu adresu. Iskreno rečeno, nije se uopšte nadao da će biti izabran jer je, iako dobar učitelj, bio još mlad. Izgleda, međutim, da su mu zvezde bile naklonjene ili da je, što je mnogo verovatnije, retko ko bio zainteresovan da dođe u taj grad skoro na kraju sveta. I tako je sada Roberto sedeo u trpezariji velike vlastelinske zgrade i znojio se pod iskošenim pogledima vlastelina i njegove žene. Usta su mu bila suva i činilo mu se da će se uskoro onesvestiti od nedostatka vazduha. U glavi mu je tutnjalo i kada je vlastelin najavio dolazak svoje dece, Roberto se podiže sa stolice kao osuđenik koji čeka da mu sudija pročita svoju odluku. Zatvorio je oči i naredio sebi da se istog časa nađe negde daleko, recimo u Severnoj Africi, ali kada ih je otvorio, i dalje se nalazio u vlastelinovoj trpezariji. Vlastelin je upravo završio s prebrojavanjem svoje dece i rekao: „Svi su tu osim desetog deteta, a zbog nje se sve ovo dešava. Sigurno ne može da se odvoji od knjige koju čita.“

U tom trenutku zaškripala su velika trpezarijska vrata i vlastelin reče: „Evo je, najzad stiže naš knjiški moljac.“ Ostala deca počеше da se smeju i udaraju po butinama, a Roberto, kada se osvrnuo, osta bez reči. Devojčica ili devojka, nije bio siguran, doista je nalikovala na knjiškog moljca. Lice joj je bilo belo i skoro prozirno, pouzdan znak predugog boravka u zatvorenoj prostoriji s knjigom u rukama. To lice je, međutim, govorilo još nešto, a to je da bi ona potpuno skapala ukoliko je neko silom odvoji od knjiga, a taj neko sigurno, pomislio je Roberto, neće biti on. Ne bi on nikada, pogotovo ne tako nežnom biću, zabranio da čita. Jedino bi joj odredio pravi put kojim bi kao čitalac trebalo da se kreće. Nasumično čitanje može da ugasi žeđ za knjigom, znao je Roberto, ali od tih knjiga malo šta je ostajalo u čitačevoj svesti; čitanje pak koje sledi određeni red stvara red i u čitaocu, odnosno, postaje oruđe znanja i vodi na put sticanja životne mudrosti. Naravno, ništa od svega toga nije rekao vlastelinu i njegovoj ljubopitljivoj ženi i, nakon što se predstavio deci, povukao se

u svoju sobu da bi pripremio spisak knjiga, svezaka, mapa, olovaka, bojica, lenjira i ostalog školskog pribora koje je vlastelin trebalo što pre da nabavi, zajedno sa školskom tablom.

Tako je počeo Robertov život kao porodičnog učitelja. Dotad je on radio samo u školama, privatnim i državnim, i sada mu je sve izgledalo neobično. Ujutru je ustajao znatno kasnije nego dok je bio u državnoj službi, potom bi pojeo obilan doručak i tek onda odlazio u sobu u prizemlju, gde su smestili sve stvari neophodne za đake, zajedno sa zelenkastom školskom tablom. Ubrzo su im se pridružile tri kćerke njihove prijateljice hipotekarke, a nekoliko dana kasnije u razred je ušao sin glavnog baštovana, stariji od svih ostalih učenika, tako da je Roberto njemu odredio posebno mesto koje je odgovaralo desetom razredu. Ostalu decu podelio je u četiri grupe različitih uzrasta. Dotad još nije bio pronašao način kako da devojčicu zvanu Knjiški Moljac oduči od druženja s knjigama. Kako je vreme prolazilo, on je, u stvari, sve više shvatao da je njena ljubav prema knjizi iskrena, bez obzira na to što su joj knjige i čitanje često predstavljali zaštitu od stvarnosti.

Naime, Roberto je brzo naučio jednu stvar: kada si kućni učitelj, uvidiš da si, hteo to ili ne, nešto poput počasnog člana porodice. Tako se on, i ne znajući kako, našao u ulozi bliskog prijatelja vlastelinove žene, a samim tim i devojčice zvane Knjiški Moljac, koja je bila majčina ljubimica. Jedne večeri služavka prenese Robertu poziv vlastelinove žene da je što pre poseti u njenim odajama. Roberto je prvo morao da pregleda i oceni domaće zadatke koje je tog prepodneva zadao svojim učenicima, tako da su mnogobrojni satovi u kući složno otkucavali deset puta kad je on stigao u njene odaje. Tamo je bila i njena ljubimica, Knjiški Moljac. Majka i ona su sedele na krevetu, zagrljene, i gorko plakale. Iz njihovih iskidanih i jedva čujnih reči Roberto je napokon uspeo da razume zašto je vlastelin toliko želeo da

Knjiški Moljac prestane da čita knjige. On je, naime, odavno naumio da je primora da se uda za Bruna, jedinog i ne baš previše bistrog sina grofa od Oportunije, grofovije smeštene na dalekom severu zemlje. Taj Bruno je jedva umeo da čita i piše, i stoga knjige smatra, jecala je vlastelinova supruga, svojim ličnim neprijateljima i uništava svaku koja mu dođe pod ruku.

A kako je on tu mogao da im pomogne, pitao je Roberto. Šta on, običan učitelj, može protiv jednog grofa?

On sam verovatno ništa, odvrtila je vlastelinova supruga, ali moći će svašta da uradi kad je ljubav na njegovoj strani.

Ma, kakva ljubav, htjede da kaže Roberto, ali tada ugleda lice Knjiškog Moljca, obasjano nekim unutrašnjim sjajem. Gledala ga je iskosa, poluspuštenih kapaka, i Roberto načas zamisli kako hodaju zajedno pored reke i čitaju jedno drugom pesme i priče iz nekih sasvim novih knjiga, i on onda polako, sasvim polako krenu prema njoj, a ona polako, sasvim polako krenu prema njemu...

I tu ih mi napuštamo, jer se u nastavku ove priče sve događa kao i u ostalim pričama o pravoj ljubavi. Neke stvari doista ne treba ponavljati.

Crvene pantalone

Šta biste radije odabrali: da se sećate, ili da zaboravite?

Glasamo za pamćenje jer je znatno savitljivije! Verovatno da nijedno sećanje, na bilo šta, ne predstavlja baš veran odraz određenog zbiivanja, ili glavnog junaka tog događaja. Toliko je tu različitih prepreka. Ne samo što sprečavaju, one preobražavaju – krive – sve naše uspomene. Šire ih, pa sužavaju, pale i hlade, zamračuju i osvetljavaju. A da toga nismo ni svesni. Lažu nas i nasamaruju! Mi uporno klimamo glavom i verujemo da je sve to bilo istina. A u stvari nije. Istina se u međuvremenu promenila. Šta onda uopšte ima osoba iz dvadeset prvog veka da govori ljudima koji su živeli u šesnaestom stoleću?

Zaista pojma nemamo. Premda naslućujemo da je bilo zanimljivo! Na primer, znamo ovu priču.

U 16. veku, upravo je bila počela 1516. godina, u divnom flaman-skom gradu Brižu, u kući od cigala, u samom centru varoši, živeo je krojač. Važio je za kralja svih tamošnjih krojača. Tolika su ga obdarenost i vrednoća krasile. Odavno udovac, imao je dve kćerke. Starija se zvala Siska, a mlađa Vantje. Obe su bile plavokose, svetlih

očiju. Uz to i vesele, druželjubive, živih pokreta. Ukratko, pune života. Zahvaljujući očevom imetku, a pre svega veštini, uvek su bile obučene u prelepe haljine od najfinijih tkanina. Jasno, prosaca nije nedostajalo. Otac je zato sa izvesnim strahom i nespornim nestrpljenjem gledao na mladiće koji su redom stizali u zvanične posete. Donosili su poslastice i cveće. Devojke su se smešile. Bile su zadovoljne i ispunjene samopouzdanjem.

A onda je na njihova jarkocrveno obojena vrata jednoga dana zakucacao nepoznat čovek. Predstavio se. Dolazi sa Mediterana! Zvao se Huan Satabrilja. Pogledao je krojača pravo u oči i kazao ozbiljno, istovremeno se smeškajući, kao da želi da saopšti nešto što se zapravo saopštiti ne može:

„Hteo bih da iznajmim one dve slobodne sobe koje imate u vašoj kući!“

Krojač nije ni pokušao da shvati više nego što je čuo. Kao da su ga obuzele neshvatljive sile. Samo jedna misao mu je presekla um: „Ako ovaj čovek trepne još jednom, ja ću se onesvestiti!“

Zato je klimnuo i hitro odgovorio:

„Izvolite. Ovuda molim.“

Zatim mu se naklonio.

Pre nego što je mogao da shvati šta se događa, krojač je pred sobom video prilično veliku kesu sa zlatnicima koju mu je pridošlica pružio. I svoju ruku kako te dukate uzima. Takoreći u isti mah, čovek iščeznu.

Razume se, krojač uopšte nije imao potrebe da izdaje sobe. Niti je ikada tako nešto činio. Ipak, stvari su se očigledno promenile.

„Oče, ko je to bio? Ko je ušao u našu kuću?“

Kćerke su sve morale da znaju. Otac je bio u nedoumici šta da im kaže i kako da im objasni svoj postupak. Osetio se odjednom tako umornim, kao da danima nije spavao. Pokušao je da se seti da li je čovek pametniji kad je odmoran ili kad je neispavan. No, beše to jedan od onih trenutaka kada mu ništa nije polazilo za rukom.

„Došao je neko kome sam iznajmio dve sobe u našoj kući...“, promrmljao je. Devojke su pljesnule rukama. Najzad bar malo uzbuđenja.

Međutim, tek posle nekoliko dana iščekivanja, gospodin Satabrilja se prvi put pojavio u svojim novim odajama. Kući je prišao sa zadnje strane, čamcem, klizeći kanalom skoro nečujno. I od trenutka kad je ušao u krojačevu kuću, sve se promenilo. Zidovi su odzvanjali od smeha, buke, pa i pesme. Sočne šunke, sveži jastozi, raznorazno voće, mekani vafli i penasti kremovi. Preko noći, svega je bilo u izobilju. Otkuda su se sve te poslastice našle na stolu, o tome se nije ni razmišljalo. A i kako bi? Gost je donosio retka vina što su klokotala i iz boca se slivala u pehare. Siska i Vantje su osetile da je kucnuo čas kada treba da pokažu sve svoje haljine. Presvlačile su se za svaki obrok, svaku šetnju. Uz nijansu haljine od ljubaznog stanara dobijale bi svaki put neverovatno lepe rukavice. Devojke su bile spremne da se zakunu da su rukavice bile čarobne. Čim bi ih navukle, ruke bi počele da im lebde i njišu se kao prolećni povetarac. Znale su nepogrešivo da su i one same postale čudesne. A kada su stigli parfemi! Oh! Kroz nozdre, pravo do centra za ravnotežu. Omamljene, zaplesale bi u nekom zamišljenom taktu, iako niko nije svirao. A zaklele bi se da čuju nezabornu muziku. Da ne pominjemo kako ih niko nije ni zvao na ples!

Stvar je bila potpuno jasna: obe su se zaljubile u galantnog posetioca. To stanje očaranosti obgrlilo je svaki devojački dah, svaku reč i

bezmalo svaku njihovu misao. Osim jedne. Huan je stalno nosio iste crvene pantalone.

Taj dosadan podatak uporno je ključao njihovo bezgranično poverenje. A budući da takoreći sve ima neke granice, naposljetku je pomenuta činjenica stala da im bude oči.

„Uh, što je odvratno! Uvek u jednim istim pantalonama. Ne sijaju se zbog toga što su svilene, nego što su umašćene!“, mrštile su se Siska i Vantje.

Pomislivši da su dovoljno bliske, rumene od stida, napokon su procvrkutale svom novopečenom prijatelju:

„Vama je dobro poznata činjenica da je naš otac krojač. On bi, recimo, uz osobito zadovoljstvo mogao da vam sašije pantalone ukoliko biste to ikada poželeli...“

„Postoji li na ovom svetu imalo strpljenja?“, upitao ih je Huan, prodorno ih gledajući. Toliko prodorno da su osetile kao da se sva njegova moć prelijeva u obe. „Polako. Zar moje pantalone nisu savršene? Nemojte se brinuti ni zbog čega inače, a posebno ne zbog mojih pantalona. Postoje neuporedivo važnije stvari.“

„Koje li su to?“, pitale su se sestre, budući da Huan Satabrilja ni šest meseci docnije nije nijednom promenio svoje pantalone. A možda ni čarape! Sestre su se najedile do te mere da nisu mogle da ga gledaju u istim starim, do sjaja izlizanim pantalonama. Nezaceljiva muka, eto šta su za njih postale Huanove pantalone do kolena. Zato su odlučile da se u gluvo doba noći ušunaju u njegovu sobu i ukradu mu ih. Nameralo su da mu tokom iste te noći, u četiri ruke, sašiju nove. I u zoru mu ih podmetnu umesto starih.

Ušunjavanje u Huanovu sobu ličilo je na pravi okršaj sa sudbinom. Neki ljudi nam odjednom postanu toliko značajni, kao da nam život od njih zavisi! Devojke su odmah uočile da je krevet prazan. Prozor otvoren. Da se čipkana zavesa vijori na vetru i da je prazan krevet obasjan mesečinom. Takođe, mogle su nepogrešivo da primete kako na podu, koji je ličio na šahovsku tablu, leže, ne zaboravljene već namerno ostavljene – stare crvene pantalone. I to je bio jedini trag Huanovog polugodišnjeg boravka u njihovoj kući. Iako prestrašene neočekivanim otkrićem u noći punog meseca nad kanalom, devojke su zgrabile pantalone i odnele ih u svoju sobu.

Sledećeg jutra, kao što su i naslućivale, Huan se nije pojavio. Krojač je pokucao na vrata sobe gospodina Satabrilje, ali ovaj se nije odazvao. Soba beše prazna. Nestao je i njegov čamac. Posle nekoliko dana, devojke su priznale ocu kako su se ušunjale u gostinsku sobu i da su uradile nešto što je neoprostiv greh: ukrale su ono što im nije pripadalo! Crvene pantalone.

Otac je želeo da vidi taj tajanstveni komad odeće.

Pantalone su bile od brokata boje crvene ruže. Istinu govoreći, u prilično jadnom stanju. Uz to, neobično sašivene. Bez konca! A pozadi su, povrh svega, imale veliku rupu!

„On je đavo!“, vrisnula je Siska. „Da! U kući nam je boravio đavo!“, prošaputala je drhtavim glasom preneražena Vantje.

I sâm svestan kakvom je iskušenju bio izložen, ogorčeni krojač je zgrabio pantalone i brže-bolje ih zavitlao u kamin. Začudo, vatra se odmah ugasila. Koji tren kasnije, ponovo je buknila, ali neuporedivo jače. Munjevito je liznula tavanicu. Zatim i vrata, nameštaj. Uskoro je plamtela cela kuća. Krojač je sa kćerkama uspeo da pobege i izbe-

gne smrt. Mada ne i propast. Sve što je imao bila je ta kuća, tkanine dopremljene iz Venecije i Škotske. I jedan ćup sa dukatima, koji nije hteo nikome da pominje. Bio je to zalag njegovog stanara. Na zgarištu svakako ništa vredno nisu mogli da pronađu.

Kuda je otišao krojač sa svojim kćerkama? Gde je nestao gost sa Mediterana? Govorilo se da je Huan krenuo pešice put Venecije, budući da su se širile glasine kako su svi stranci tamo dobrodošli. Uopšte, i dolazak i odlazak tamo prihvatani su kao svakodnevna, uobičajena pojava. Neko danas dolazi, a već sutradan odlazi. Samo doplovi i otplovi. Potvrda da život treba prihvatiti kao neprekidno putovanje.

Istini za volju, tu ideju je po svemu sudeći prihvatio i onaj ko je mnogo godina posle Huana Satabrilje, baš u Veneciji, a ne u Brižu, nacrtao svog junaka-putnika i dao mu ime Korto Malteze. Kako se stripadžija bavio tajnim naukama i verovao da svako mesto i svaki čovek, pa i predmet, može da krije i označava tajnu čije otkrivanje predstavlja mogućnu opasnost, Venecijanci i danas odbijaju da izgovore naglas njegovo ime. Radije kažu: onaj koji je nacrtao Korta Maltezea. I sve je ostalo jasno. A ovde ga, na primer, stalno pominju. Svaki čas. Posebno oni koji ne znaju kako su glasile oproštajne reči tog čoveka. Onda se čude što im se dešavaju neobične i gadne stvari.

Dakle, želite li da znate šta je rekao stripadžija koji je nacrtao Korta? „Smešni su mi oni koji tvrde da đavo ne postoji.“

„Neke stvari se ne mogu promeniti, šta god mi pokušali, i zato je najbolje ne obraćati pažnju na njih“, mudro je zaključila 2016. godine stara gospođa Levi, sugrađanka Korta Maltezea. Izvesno je da je gospođa Levi bila obdarena snagom da vidi dalje, premda tokom svog dugog života nigde nije putovala. Sve te godine, u istoj varoši. Tačni-

je, u istom kvartu. Ali taj njen pogled što daleko vidi, bio je to pogled koji bi svakome pomogao.

Verovatno biste napokon želeli da čujete šta se dogodilo s krojačem i njegovim kćerima. E pa nemamo odgovore na sva pitanja! I na tu činjenicu se polako navikavajte. Premda bismo, pa i toga budite svesni, mogli da izmislimo odgovor. Sigurno su uspeli nekako da se snađu. Kada neko ima zanat u rukama, nevolje se lakše rešavaju i razrešavaju.

U svakom slučaju, dve godine kasnije, 1518, jedan mladi pekar je rešio da na mestu izgorelog krojačevog doma u Brižu sagradi kuću u čijem će prizemlju biti pekara. U pročelju tog zdanja, koje i danas postoji, vidljiv je mali reljef: prikazuje dve mlade žene kako razvlače starinske muške pantalone. Da li je pekar hteo da se podsmehne plavokosim lepojkaama koje nisu uspele da odole mediteranskom đavolu? Možda i jeste. A možda i nije. Legenda kaže da je pekareva supruga bila tako opasna da je zapravo ona bila ta koja je mužu, jasno, ženi pokornom, otela i pocepala pantalone. Jer zna se šta se misli kada se kaže da neko u kući nosi pantalone. To nije đavo, nego istinski gazda!

Uostalom, taj Briž, tako očuvan, kitnjast i sladak, uprkos mnogobrojnim kamenim lobanjama koje se cere sa svih strana, kao da je napravljen od čokolade i biskvita. U njemu je davno, davno živela Margareta van Ajk, žena poznatog slikara. U trenucima kad tonete u strah, što vam se sigurno ponekad dešava, dok grozničavo zamišljate kako bi mogao da izgleda onaj za kojeg je čovek koji je nacrtao Korta Maltezea mislio da postoji... setite se da je izgledao baš kao Margareta van Ajk! Srećom, nesrećni ali vešti muž (samo naizgled ženi pokoran) ovekovečio je svoju suprugu. Tako da i ova tvrdnja može da se proveriti. I primeni.

I da sada zaista privedemo kraju ovu bajku. Briškom pekaru je posao izvanredno išao. A posebno kad je izmislio novu poslasticu. Nazvao

ju je ekler. Od francuske reči *éclair*, što znači obasjati, to jest osvetliti. Možda je to bio neki štos na račun prethodne, izgorele kuće i neuspešnog spaljivanja pantalona?

„Svemu mogu da odolim osim iskušenju“, napisao je davno neki drugi pisac bajki, misleći verovatno i na kolače. Bolje da mu ne pominjemo ime. Jer tužno je završio. Pre kraja.

„Bajke su istinite!“, upozorio je opet treći slavni pisac bajki. Njegov život je bio možda srećniji nego onom prethodniku. Pa zato, iz poštovanja, bolje da ni njegovo ime ne pominjemo. Samo imajmo u vidu to upozorenje.

Prolećna bajka

Zamak u kojem su živele junakinje ove bajke, Avgustina de la Primavera i Kvatra Stađoni, isti je kao i svi drugi zamkovi. I u njemu je, kao i u ostalim zamkovima, važno pravilo da ogledala služe samo za ogledanje; osoba koja se odluči da pilji u svoj odraz duže nego što je potrebno može dovesti sebe u opasnost i može joj se desiti mnoštvo neobičnih stvari. Iako je, dakle, to dobro znala, Avgustina de la Primavera je koristila svaku priliku da se zagleda u ogledalo duže nego što je to bilo potrebno. To nije bilo lako. U zamak je uvek dolazio veliki broj posetilaca i gostiju, i svakoga časa se neko pojavljivao u nekom od mnogobrojnih hodnika i salona u kojima je po prirodi stvari bilo najviše raznih ogledala. Zbog toga je, pre nego što bi zauzela mesto ispred nekog ogledala, Avgustina de la Primavera prvo morala da stavi kosu iza ušiju kako joj njeno šuštanje ne bi stvaralo lažan utisak da se neko približava.

„Ja ti, brate, uopšte to ne razumem“, rekla je tog prepodneva Avgustina de la Primavera svojoj sestri Kvatri Stađoni, koju su svi zvali Mudrolija. „Čemu sva ta ogledala ako čovek ne sme da se ogleda u njima? Mora da imaju neki viši smisao, neka značenja u strukturi svemira koja nam potpuno izmiču...“

„Ne pričaj koješta“, reče Kvatra i ne pokušavajući da sakrije prezir u glasu. „Pre svega, nisam ti ja nikakav brat, a ni ti nisi neka osoba koja bi umela da dosegne neki viši smisao. Šta ti uopšte znaš o ogledalima?“

„Kakvo glupo pitanje?!“, Avgustina je ljutito odgovorila. „Ko je osim mene pročitao sve što piše o ogledalima u biblioteci našeg zamka? Ko je bio dovoljno hrabar da se suoči sa spisima Paracelzusa, Borhesa i Basare, u kojima se ceo nauk o ogledalima iznosi do krajnjih detalja?“

„Ko je našao da mi priča o hrabrosti? Pa ti se onesvestiš čim vidiš onog princa pretvorenog u žapca!“

„Nije istina“, reče Avgustina slabašnim glasom, „to mi se samo smučilo od pogleda na žabine kraste! Uostalom, uopšte više nije u modi da se prinčevi pretvaraju u kojekakve rugobe!“

Kvatra je ćutala jer je znala da je Avgustina u pravu. Niko u celom kraljevstvu nije mogao da se seti kad je poslednji put neka princeza pritisla usne na krastavog žapca. Ali Kvatra nije smela to da pokaže, jer bi to bio znak njenog poraza. I ne samo njenog, stotine princeza je tonulo u bezdan usedeličkog života budući da nigde nisu mogle da pronađu pristojnog princa. Kvatra izduva nos u čipkanu maramicu, i tada joj na um pade da se upravo tog dana, prvog dana proleća, u dvorištu zamka održava tradicionalni festival slobodnih prinčeva. U stvari, prinčevi su imali zadatak da prikažu neku scenu iz mnoštva bajki, odabravši pre toga ulogu koju će odigrati u pripremljenoj predstavi. Međutim, kako su godine odmicale, prinčevi su bili sve veštiji u odabiru svog lika na pozorišnim daskama, dok su princeze postajale sve očajnije i samim tim neuspešnije u prepoznavanju komada trapista ili male crne buve u koje su se prinčevi pretvarali.

„Nikada neću razumeti svet u kome živimo“, setno pomisli Kvatra. A i pametnije bi bilo da siđe u dvorište zamka i počne da razgleda neke od brojnih scena na kojima će biti prikazani izabrani delovi bajki sa sve četiri strane Zemljinoga šara. Možda će ove godine ona biti srećna dobitnica, i tako obezbediti sebi prostor na svim naslovnim stranama ilustrovanih glasila. Nije više ništa rekla Augustini de la Primavera već se samo okrenula i požurila niz glavne stepenice zamka.

Dvorište zamka bilo je krcato vitezovima, konjima i prostranim kolima na kojima su bile prikazane ključne scene raznoraznih bajki. Neke su Kvatri bile dobro poznate, a za neke uopšte nije čula. Pitala se krije li se u tome neka prednost za nju, ili će i ove godine neka druga princeza biti srećnije ruke. Pre bi trebalo reći srećnijih usana, jer je glavna dobitnica svoj izbor saopštavala spuštanjem sočnog poljupca na odabranu gaduru. Kvatra na trenutak pomisli na razna bića i stvorenja koja su poslednjih godina bila izabrana, i reče u sebi da nikada, baš nikada, neće pristati da poljubi onakvu grozotu kakvu je poljubila njena sestra od strica. „Pre bih postala krojačica nego da se stalno prisećam tog groznog stvora!“

Ali Mudrolija je morala da prizna još nešto: taj grozni stvor, delom nalik na gusenicu i prekriven bodljama i čirevima iz kojih je isticao zelenkasti gnoj, pretvorio se nakon poljupca njene sestre u simpatičnog princa koji je imao samo jednu ozbiljnu manu: bio je toliko debeo da je uvek morao da sedi na gvozdenoj klupi širokoj kao tri stolice zajedno.

„Kakve sam ja sreće“, pomisli Mudrolija, „ja ću za nagradu dobiti najmršavijeg princa ikada viđenog.“ Ali najpre bi morala da se odluči i odabere svog pravog princa iz skupine mnogobrojnih čudesnih i užasnih stvorenja, koja su je u isto vreme privlačila i izazivala sve

veću mučninu u celom telu. I taman kad je pomislila da ni ove godine neće uspeti da dobije princa svojih snova, ona krajičkom oka ugleda velikog belog zeca, okruženog tucetom malih i podjednako belih zečića. Zaustavila se da bi bolje razmislila o novonastaloj situaciji i tada je shvatila da se osim nje niko drugi nije zadržao ispred vesele zečje skupine. Istog časa, kao da joj je pratila tok misli, pridružila joj se jedna starija dvorska dama čije je lice neodoljivo podsećalo na zečju njušku. „Vidim“, reče ona piskavim glasom, „da su vas privukli naši zečevi. Iako ne smem mnogo toga da vam kažem, ipak ću vam reći da nećete pogrešiti ako se odlučite za gospodina Belog Zeca. Osim toga, nećete morati da se grozite poljubaca koji vas očekuju. Ima li išta lepše od poljupca belog zeca? Od tog ružinog pupoljka, okruženog krupnim pahuljama poslednjeg ovogodišnjeg snega?“

Lice dvorske dame sijalo je od iskrene vere u izgovorene reči dok su joj usne podrhtavale kao da im je bilo suđeno da prime sudbosni poljubac.

Za to vreme Mudrolija je kao omađijana piljila u neku nevidljivu tačku u prostoru ispred nje, a onda procedila: „Pa da... kao... kao kakao... Sto mu Basarinih fama o biciklistima! I još sto što se nisam ranije setila!“

I da, o da! Dvorska dama s licem koje je neodoljivo podsećalo na zečju njušku bila je, u stvari, dvorski zekan, glavni glumac u vlastelinskoj pozorišnoj trupi, u kojoj su, kako je to nekada bio običaj, sve uloge igrali muškarci.

A Mudroliji je, kada se malo odmakla da bi udahнула vazduh posle predugih poljubaca, ostalo još samo da kaže: „Pazite dobro na svoja ogleđala jer ako se neko od njih razbije i neka se od krhotina izgu-

bi, u tkanju sveta ostaje praznina koja se ne može popuniti. A onaj ko upadne u nju moći će da živi jedino na poledini sveta, i kad se pogleda u ogledalo, videće samo svoja leđa... Eto, toliko od mene“, zaključi Mudrolija, „i nemojte posle da pričate da vas nisam na vreme upozorila.“